

3 FAKTORY ÚSPECHU: DOŠTATOČNÉ ZDROJE, NAČASOVANIE A IMPLEMENTÁCIA

NÁRODNÝ INTEGROVANÝ A REFORMNÝ PLÁN – ZHODNOTENIE Z POHĽADU VÝSTAVBY A OBNOVY BUDOV

Národný integrovaný a reformný plán (NIRP) odzrkadľuje hlavné výzvy a problémy, na ktoré nás dlhodobo upozorňuje Európska komisia v rámci Európskeho semestra. Máme historickú príležitosť adresovať systémové problémy, ktoré si ako krajina dlhodobo nevieme vyriešiť, aj keď o nich vieme, že sú problémom. O konkrétnych investíciách a reformách, ktoré sa budú financovať z európskeho fondu obnovy prostredníctvom tzv. Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti však stále nie je rozhodnuté. Prečo by jeho súčasťou mala byť energetická efektívnosť a obnova budov?

Sektor budov ponúka v najbližších rokoch najväčší potenciál v úspore energie pre Slovensko a obnova budov predstavuje najefektívnejšie opatrenie na zníženia emisií skleníkových plynov. Európska komisia hovorí, že minimálne 37% prostriedkov z tohto balíka musí smerovať do opatrení na riešenie problému zmeny klímy. Zároveň žiadne z opatrení by nemalo byť poškodzujúce pre životné prostredie a zmenu klímy. Medzi takéto opatrenia teda jednoznačne patria aj investície do obnovy budov. Zároveň sa jedná o opatrenie, ktoré môže výrazne pomôcť zamestnanosti, lokálnej ekonomike ako aj kvalite života ľudí na Slovensku. Je realizovateľné s hmatateľnými výsledkami a vie pomôcť Slovensku posunúť sa k modernej krajine. Európska komisia odporučila sedem oblastí (flagship projektov), do ktorých by mali prostriedky smerovať, medzi nimi aj investície do zvyšovania energetickej efektívnosti budov.

AKÉ MÍĽNIKY A CIELE SI PLÁN STANOVUJE NAJNESKÔR DO ROKU 2026 V OBLASTI BUDOV:

- Obnova 1 000 verejných budov cez GES, obnova 24 000 domov a výmena 80 000 kotlov na tuhé palivo (Zelená ekonomika)
- Podpora nájomného bývania (Trh práce a sociálna udržateľnosť)
- Znižovanie energetickej chudoby s prepojením na investície do zateplovania a kotlov (Trh práce a sociálna udržateľnosť)
- Nové škôlky – 30 000 nových miest v škôlkach (Vzdelávanie)
- Komplexná obnova školských budov (Vzdelávanie)
- Minimálne 3 nové a 3 zrekonštruované nemocnice (Zdravie)
- Nový stavebný zákon a zákon o územnom plánovaní vďaka čomu sa skrátí dĺžka stav. konania na 150 dní (Verejné inštitúcie a regulácie)
- Reforma verejného obstarávania – zvýši sa podiel zeleného verejného obstarávania z počtu zákaziek i z hodnoty na 50% (Verejné inštitúcie a regulácie)
- Prijatie plánu výstavby zelených striech do 2022 (Adaptačné opatrenia)

I V ČOM MÁ PLÁN EŠTE REZERVY

- Vláda by mala spresniť svoje ciele a podložiť ich reálnymi prepočtami. Cieľ 1 000 obnovených verejných budov do roku 2026 predstavuje 170 budov ročne, čo je na úrovni nedostatočného 1% tempa obnovy. Cieľ 24 000 domov do roku 2026 predstavuje 4 000 obnov ročne, čo je dostatočne ambiciózne, pokiaľ ide o počet dotovaných, a teda kvalitne obnovených rodinných domov (ale nie je jasné, či ide o len o rodinné domy alebo tiež o bytové domy). Vo všeobecnosti nie je jasné, či cieľom je dosiahnuť kvalitnú obnovu spomínaného počtu budov za pomoci verejných programov alebo ide iba o štatistické číslo (ročne sa napr. bežne obnovuje viac ako 20 000 rodinných domov, ale iba asi 300 získa dotáciu Ministerstva dopravy a výstavby SR).
- NIRP ponúka zatiaľ len všeobecný súhrn potrebných reforiem a investícií na najbližšie roky. Vláda (a predovšetkým koalíční partneri) z nich ešte musí vybrať opatrenia, ktoré sa budú financovať z európskeho fondu obnovy. Zároveň je potrebné zabezpečiť koherentnosť s inými zdrojmi ako je napr. nové programové obdobie eurofondov.
- Veľkou výzvou pri plnení reformného plánu bude samotná implementácia. Pre dosiahnutie jednotlivých cieľov a míľnikov bude kľúčové to, ako vláda plánuje svoje navrhované opatrenia implementovať.
- Pre efektívnu implementáciu bude dôležité, aby si vláda určila, kto bude za tento sektor a správnu implementáciu plánu niesť politickú zodpovednosť a koordinovať celý proces.

PRE EFEKTÍVNE VYUŽITIE CELÉHO POTENCIÁLU V SEKTORE BUDOV POVAŽUJEME ZA KLÚČOVÉ:

- Pri verejných budovách, zmapovať aktuálny stav a ich potenciál využitia do budúcnosti a následne kategorizovať, ktoré budovy budú obnovené.
- Vyčleniť alokáciu zdrojov na podporu obnovy jednotlivých typov budov:
 - + Obnova verejných budov (investičnú potrebu 220 miliónov eur ročne z ktorých časť môže pokryť GES),
 - + Obnova rodinných domov (40 miliónov eur ročne).
- Spružniť a zefektívniť podporné programy – podporovať komplexný prístup k obnove budov integrovaním podpory viacerých opatrení (energetická efektívnosť, udržateľnosť, adaptačné opatrenia a kvalita vnútorného prostredia).
- Poskytovať finančnú podporu, ktorá bude motivovať ku kvalitnejšej a ambicióznejšej obnove budov odstupňovaním intenzity podpory.
- Finančnú podporu zadefinovať ako nárokovateľnú po splnení technických podmienok.
- Zlepšiť uplatňovanie existujúcej legislatívy (napr. energetická certifikácia budov).
- Posilniť technickú asistenciu prípravy projektov obnovy pre vlastníkov a správcov budov (podpora poradenských centier v podobe One-Stop-Shops).
- Podporiť inovácie a najlepšie dostupné techniky pri obnove a výstavbe budov prostredníctvom podpory ukázkových kvalitných pilotných projektov.
- Pri výstavbe nových budov a nájomného bývania uplatniť vysoké štandardy kvality a udržateľnosti.

I MOŽNÉ RIZIKÁ PRI NAPŔŤANÍ PLÁNU

- Plán si vyžaduje flexibilné politické rozhodnutia a koordinačné schopnosti. Rezortizmus bude musieť ísť stranou. Realizácia tohto plánu bude vizitkou celej koalície.
- Pomoc musí prísť rýchlo, ale nie na úkor kvality. Je otázne, kedy sa na pláne zhodne celá koalícia a ako dopadne následné hodnotenie Európskej komisie. Proces môže byť ešte zdĺhavý a komplikovaný.
- Je nutné zabezpečiť efektívnu komplementaritu medzi zdrojmi a podpornými nástrojmi z RRF, EŠIF, štátneho rozpočtu a ďalších zdrojov.
- Vláda by mala čo najskôr jasne komunikovať svoje zámery, aby sa jednotlivé sektory a trh vedeli pripraviť.
- Je potrebné zabezpečiť dostatok administratívnych kapacít a efektívne nastavenie implementačných procesov, aby sa prostriedky dokázali čerpať dostatočne efektívne a rýchlo a aby sme vedeli obnovu budov realizovať v dostatočnej kvalite. Pomôcť by mohla realizácia ukázkových obnov budov a až následne zdieľanie tohto know how pre iné príklady obnovy vo väčšom množstve po celej krajine.

ADRESA: Račianska 88 B, 831 02 Bratislava
KONTAKTY: Predseda Správnej rady, Peter **Robl**, robl@bpb.sk
Riaditeľka, Katarína **Nikodemová**, nikodemova@bpb.sk
Analytik, Richard **Paksi**, paksi@bpb.sk

 **BUDOVY
PRE BUDÚCNOSŤ**